

מספר פנימי:

יוזמות: חברי הכנסת

//פ

הצעות לתיקוני חקיקה למניעת טיוח בפרשות ביטחוניות והגנה על זכות הציבור לדעת, התשפ"ב-2022

<p>בסעיף 325 (31) (1) יתווסף סעיף קטן (ד): על אף האמור בסעיפים קטנים (א)-(ג), לא יוטל צו איסור פרסום על עצם מעצרו של אדם כחשוד בביצוע עבירה שנעשתה אגב פעילות מבצעית, ולא יוטל צו איסור פרסום על עצם הגשת כתב אישום נגד אדם בביצוע עבירה שנעשתה אגב פעילות מבצעית. צו איסור פרסום יכול שיחול על פרטיו של אותו אדם או על פרטי הפרשה, ככל שנדרש למניעת כגיעה בביטחון המדינה.</p>	<p>תיקון חוק השיפוט הצבאי התשט"ו-1955</p>
<p>בסעיף 9(א) לחוק חופש המידע יתוקן סעיף קטן (1) כך שיתווסף לו סעיף קטן (א): (א) רשות ציבורית לא תמסור מידע שהוא אחד מאלה: (1) מידע אשר בגילוי יש חשש לפגיעה בביטחון</p>	<p>חוק חופש המידע התשנ"ח-1988</p>

<p>המדינה, ביחסי החוץ שלה, בביטחון הציבור או בביטחוננו או בשלמו של אדם ("מידע שאין למסרו"); מידע (א) ופרטים הנלווים למידע שאין למסרו, שאינם מעלים בפני עצמם חשש לפגיעה בביטחון המדינה, יופרדו מהמידע שאין למסרו, ויפורסמו בהתאם לסעיף 1 לחוק.</p>	
---	--

דברי הסבר

בישראל אסירים ביטחוניים זוכים ליחס חריג. הם זוכים לייצוג משפטי מצומצם שכולל הגבלות קשות, תוך צמצום יכולת הבחירה שלהם בעורך דין, ותוך פגיעה בזכותם להיות מיוצגים כרצונם בהליך. בתוך כך, הרשויות עושות, במשך שנים, שימוש לרעה בהוצאת צווי איסור פרסום גורפים ובהטלת צנזורה ואיפול רחבים בכל הקשור לעבירות מסוגות ולאסירים ביטחוניים.

הפעם האחרונה שבה הציבוריות הישראלית נחשפה לאירוע מסוג זה היה במותו של קצין מודיעין בשנת 2020, בכלא הצבאי. על פי דרישת צה"ל, ובמשך למעלה מחצי שנה, כל הדיונים בפרשה נערכו בדלתיים סגורות ומבלי לעדכן את הציבור. צווי איסור פרסום גורפים הוצאו ביחס לכל הדיונים ולכל הפרטים המזהים ביחס לקצין,¹ ובשל חומרת העבירות או סיווגן, אפילו משפחתו הקרובה לא ידעה במה הוא מואשם, וכתב האישום הושחר כמעט כולו.²

למעשה, ככל שהדברים היו תלויים רק בצה"ל, במערכת הביטחון וברשויות המדינה – מוטב היה לו היה ניתן להסתיר לחלוטין את העבירות שביצע הקצין, את העובדה שבוצעו עבירות, את נסיבות מותו ונסיבות מעצרו ולמעשה את כל הפרשה. לו מערכת הביטחון יכלה לעשות זאת, היא הייתה מעלימה לחלוטין מעין הציבור את עצם קיומו של הקצין העצור או את פרטי המקרה.

זהו אחד מתוך מספר סיפורים של השתקה וצנזורה צבאיות וביטחוניות. הסיפור המפורסם ביותר שקדם לו, הוא סיפורו של האסיר X. עניינה של הפרשה בבן זיגיר, איש מוסד שעלה לישראל ממלבורן שבאוסטרליה, ושהוכנס למאסר בבידוד מוחלט, בנסיבות עלומות ולא ידועות, ובסופו של דבר מת בשלהי שנת 2010. לפי המסמכים הרשמיים הוא התאבד, ונמצא תלוי בתאו.

בזמנו, המדינה הסתירה את המקרה באופן מאומץ ביותר, ועוד לפני כן את עצם קיומו של זיגיר כעציר. מאמצים רבים הושקעו כדי למנוע סיקור תקשורת או טיפול בפניות של ארגוני זכויות אדם שביקשו לחשוף את הפרטים. יתר על כן, על פי הדיווחים, החזקתו נשמרה תחת מעטה סודיות כה חריף עד שאפילו הסוהרים בבית הכלא איילון לא ידעו את זהותו. צו איסור הפרסום שהוציא אז בית המשפט על פרטי הפרשה אסר אף על חשיפת עצם קיומו של הצו, ושב"כ מנע כל דיווח בנושא.³

בעקבות פרסום הפרשה בערוץ טלוויזיה זר, ודיווחים נוספים בעניינה, מייסדת זולת כיום זהבה גלאון (אז חברת כנסת), והח"כים דב חנין ואחמד טיבי חשפו במליאת הכנסת את שם האסיר ובתוך כך את שורת המחדלים שנלוו לפרשה, בעודם משתמשים לשם כך בחסינות שהחוק הקנה להם.⁴

¹ ניב קובוביץ, [קצין מודיעין נכלא, הואשם בעבירות מסווגות ומת בנסיבות אסורות בפרסום](#), הארץ (1.6.2021).
² גלית הראלי, [באמצע היום, בדרכו לדירתו בתל אביב על קורקינט, נעצר קצין המודיעין והוכנס לאוטו, המקום הכי חם בגיהנום](#) (6.6.2021).

³ כתבי מערכת צבא וביטחון של ynet, [תעלומת איש המוסד שהתאבד בכלא והשאיר אישה ושני ילדים](#), ynet (13.2.2013).
⁴ כתבי מערכת חדשות וואלה, [טיבי: "אסיר בעל אזרחות אוסטרלית התאבד בכלא תחת זהות בדויה"](#), וואלה (13.2.2013).

אם כן - ככל שמדובר בבקשת צווי איסור פרסום מטעמים ביטחוניים, בתי המשפט והשופטים נותנים יד חופשית למערכת הביטחון, ולמעשה מהווים חותמת גומי ומאשרים את רובן המוחלט של הבקשות. כמו כן, בשל לחץ רשויות הביטחון והפחד מפני התעמרות, המשפחות משתפות פעולה עם צווי איסור הפרסום הגורפים של בתי המשפט. הדברים מובילים למציאות מסוכנת (שהיא כבר מזמן הרבה מעבר למדרון חלקלק), ובה מערכת הביטחון לא רק שומרת שמידע ביטחוני וחסי לא ידלוף – מטרה ראויה וחשובה לכל הדעות, אלא רק מטילה איפול ואיסור פרסום גורפים על כל פרט שולי, טפל ומינורי, שכלל אינו רלוונטי לעניינים ביטחוניים סודיים וחשאיים.

נראה שצווי איסור הפרסום לא מיועדים רק למנוע פגיעה אמיתית, קרובה וודאית בביטחון המדינה. תכליתם גם לחסום כל חשיפה שתציג את רשלנותה, כישלונותיה ובושתה של מערכת הביטחון.⁵ תחת מעטה החשאיות המוחלט הזה, ישנה סכנה ממשית של טיוח פרשיות חמורות, וכן פגיעה ממשית בשקיפות ובאמון הציבור, ופגיעה ממשית בזכות הציבור לדעת.

בהצעה זו מוצע הסדר שיבטיח את האיזון הנכון והראוי בנסיבות העניין, ויגדיר כי על הרשות הציבורית להפריד בין המידע אשר בגילוי יש חשש לפגיעה בביטחון המדינה למידע שבגילוי אין חשש כזה. בכך, המידע הסודי והחשאי יישמר סודי וחשאי ולא יפורסם, אולם יפורסם מידע שניתן לגלותו ללא חשש, ושגילוי ופרסומו יתרמו לזכות הציבור לדעת ויצמצמו את הפגיעה בה.

אנחנו מציעים לתקן את חוק השיפוט הצבאי וכן את חוק חופש המידע.

חוק השיפוט הצבאי מחייב תיקון כדי למנוע מצבים שבהם ישנם בישראל עצורים או אסירים שעצם היותם עצורים או אסירים ידוע רק לרשויות הביטחון. מידע על עצם קיומו של עצור או אסיר חייב להיות שקוף וגלוי ולהיות מובא לידיעת הציבור. התיקון המוצע יביא למצב בו המידע החסוי יופרד מהמידע הלא חסוי, ולא יחול איסור פרסום על עצם כליאתו או מעצרו של אדם. עם זאת, ככל שיידרש, ניתן יהיה להוציא צו איסור פרסום למניעת פגיעה בביטחון המדינה (וגם למניעת פגיעה בפרטיותו של החייל), על פרטי הפרשה או על פרטיו האישיים של החייל.

מוצע לתקן גם את חוק חופש המידע שכן הוא החוק הקובע את ההגנה לנגישות המידע של אזרחי ישראל. לפי התיקון המוצע, בחוק חופש המידע התשנ"ח-1998, במקום בסעיף

9(א) הנוכחי הקובע כי רשות ציבורית לא תמסור מידע אשר בגילוייו יש חשש לפגיעה בביטחון המדינה, ייקבע הסדר שיבטיח את האיזון הנכון והראוי בנסיבות העניין, ויגדיר כי על הרשות הציבורית להפריד בין המידע אשר בגילוייו יש חשש לפגיעה בביטחון המדינה למידע שבגילוייו אין חשש כזה.

ההצעה נוסחה על ידי [מכון זולת לשוויון וזכויות אדם](#)